אתו אומני ויתבי תותייהו ואתו עורבי אכלי דמא וסלקי (א) אבי תאלי ומפסדי תמרי אמר להו רב יוסף א אפיקו לי קורקור מהכא א״ל אביי והא גרמא הוא א״ל הכי אמר רב טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסור והא אחזיק [להו] א הא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ב אין חזקה לנזקין ולאו איתמר עלה ב רב מרי אמר ג בקוטרא ורב זביד אמר ד בבית הכסא אמר ליה הני ה לדידי דאנינא דעתאי כי קוטרא ובית הכסא דמו לי:

מתני׳ ג ו מרחיקין את השובך מן העיר חמשים אמה ולא יעשה אדם שובך בתוך שלו אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח רבי יהודה אומר בית ארבעת כורין מלא שגר היונה ז ואם לקחו אפילו בית רובע הרי הוא בחזקתו:

גמ׳ חמשים אמה ותו לא ורמינהי ד ח אין פורסין נשבין ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב שלשים ריס ה אמר אביי מישט שייטי טובא וכרסייהו בחמשים אמתא מליא ° ומישט שלשים ריס ותו לא והתניא ט ובישוב אפילו מאה מיל לא יפרוס רב יוסף אמר י בישוב כרמים (ב) רבא אמר כ בישוב שובכין ותיפוק ליה משום שובכין גופייהו ל איבעית אימא דידיה ואיבעית אימא דכנעני ואיבעית אימא דהפקר: רבי יהודה אומר בית ארבעת כורין וכו׳: אמר רב פפא ואיתימא רב זביד מ זאת אומרת ו טוענין ללוקח וטוענין ליורש ° יורש תנינא ז הבא משום ירושה אינו צריך טענה לוקח איצטריכא ליה לוקח נמי תנינא ח לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי (ג) זה בחזקתה ° צריכא דאי אשמעינן התם גבי רשות הרבים (ד) דאימור כונס לתוך שלו הוא אי נמי אחולי אחול בני רשות הרבים גביה אבל הכא לא ואי אשמעינן הכא דכיון דיחיד הוא אימא פיוסיה פייסיה (ה) אי נמי אחולי אחיל גביה אבל רבים מאן פייס ומאן שביק אימא לא נ צריכא: הרי הוא בחזקתו: והא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה לנזקין רב מרי אמר בקוטרא רב זביד אמר בבית הכסא:

מתני׳

אומני. מקיזי דם: **קורקור.** עורבים שדומים בצעקתן כקורין קורקור: **אפיקו לי.** כלומר אל יקיזו ליי) עוד כאן שעל כן העורבים באין: **בקוטרא.** עשן: **בבית הכסא.** שעל גבי קרקע ונראה לעיניים שכך היו בתי כסאות שלהן: **מתני׳ מרחיקין השובך מן העיר.** שהיונים מפסידין זרעוני גגות: **אא״כ יש לו כו׳.** שלא יפסידו היונים בשדה חבירו: **מלא שגר היונה.** מרוצת פריחתה פעם אחת: **ואם לקחו.** כמו שהוא עם הקרקע אפילו אין לו כל סביביו אלא בית רובע הקב הרי הוא בחזקתו שהרי הוחזק בו הראשון כן: **גמ׳ אין פורסין נשבין.** שלא ילכדו בהם יוני הישוב: **שלשים ריס.** ארבע מילין: **וכרסייהו בחמשים אמה קמלייא.** במה שהן מלקטין בתוך חמשים אמה מתמלא כריסן ואין מפסידים בזרעים מכאן ולהלן: **לא יפרוס.** נשבין: **בישוב כרמים.** שפורחין מכרם לכרם ושטים הרבה: **בישוב שובכין.** שמדלג משובך לשובך: **ותיפוק ליה משום שובכין גופייהו.** מאי מאה מיל דקאמר דמשמע דבשביל יוני העיר מתרחק שבאין כאן דרך שובכין בלאו יוני העיר נמי לא יפרוס שהרי לוכד יוני שובכות של אחרים: **טוענין ליורש וטוענין ללוקח.** בית דין פותחים פה וטענה ליורש וללוקח שערער אדם עליהן ויש לו עדים שהיתה שלו או של אבותיו וזה אומר ירשתיו מאבא או לקחתיו מפלוני שהוחזק בו ימים רבים והביא עדים שהוחזק בו אביו או המוכר לו שלש שנים אע״פ שלא טען והן לקחו ממך או מאבותיך טוענין לו בית דין (ו) ופותחים לו פה ואילו נמי שלא ירשה ולא לקחה מאחר כשאמר לו המעורר מה אתה עושה בתוך שלי והוא אומר החזקתי בה ג׳ שנים ולא אמרו לי דבר תנא במתני׳ (לקמן דף מא.) דאין לו חזקה ומתני׳ דקתני הרי הוא בחזקתו אשמועינן דהיכא דלקחה מאחר ובאו וערערו עליו אין צריך להרחיק אלמא טענינן ליה י בשבילו שאותו שלקחה ממנו כ (ונימא) נתפייס עם סביביו במעות עד שנאותו: **אינו צריך טענה.** אינו צריך לומר אתה מכרת לאבי אלא ראיתי לאבי שהחזיק בה ולא ערער אדם עליו: **לקח חצר ובה זיזין.** (ז) במתני׳ בח״ה תנן אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרשות הרבים אדם הבונה בית לא יוציא ראשי קורות תקרתו לרה״ר אבל אם רוצה כונס בניינו לתוך שלו ובונה ומוציא ראשי קורותיו לחוץ ואם לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות יוצאים לרה״ר הרי הוא בחזקתה שבית דין טוענין לו שהראשון כנס לתוך שלו או נתפייס עם הרבים: (ח) **אימא לתוך שלו הוא כונס.** שאילמלא כן היו הרבים מעכבין עליו ולא היה יכול לעשות בזרוע אבל כנגד היחיד אימא בזרוע עשה שהיה חזק ממנו: **מאן פייס.** מי היה רשאי לקבל מעות: **ומאן שביק.** מי הוא שבידו למחול ולסלוח:

מתני׳

אתו אומני ויתבי תותייהו. בקרקע שלהן היו יושבין ולא בקרקע של רב יוסף א מדפריך בתר הכי והא גרמא הוא: **והא** אחזיקו להו. פי׳ ר״י ב״ר מרדכי כיון שלא בא להחזיק בקרקע של חבירו ולומר שלו הוא אלא לתשמיש בעלמא שנהנה ממנה ב מועלת חזקה שלא בטענה ג דמסתמא לא היו אומרים שמכר להם רב יוסף תשמיש זה והוו כי הנהו דלעיל (דף ו.) דאחזוק להורדי דמועלת חזקה שלא בטענה דמדלא מיחה ג׳ שנים מחל לו ואין נראה דאם לא הקנה לו כי החזיק להורדי אמאי החזיק לכשורי אלא על כרחך התם שטוען שהקנה לו ולהכי אחזיק לכשורי דאין אדם עושה קנין למחלה (ט): **אין** חזקה לנזקין. אומר ר״ת דאפי׳ הקנה (י) יכול לחזור בו דקנין בטעות הוא דסבור היה שיכול לקבל ועכשיו אין יכול לקבל ד ואין נראה דמדקאמר אין חזקה לנזקין איכא למידק הא ראיה יש כדדייקינן בחזקת הבתים (לקמן דף מט:) גבי הא דתנן ולא (לאשה חזקה בנכסי בעלה): **בקוטרא.** נראה לר״י דדוקא בקוטרא דכבשן שהוא גדול ומזיק ביותר אין חזקה כדאמר במרובה (ב״ק דף פב:) אין עושין כבשונות בירושלים מ״ט משום קוטרא ודוקא נמי בית הכסא שלהן (כ) שהיה למעלה מן הקרקע והיה מסריח ביותר אבל בשלנו שהוא מכוסה יש חזקה: **לדידי** דאנינא דעתאי. פי׳ שהיה איסטניס כדאמרינן בערבי פסחים (פסחים דף קיג: ושם) שלשה חייהם אינן חיים הרחמנים והרתחנים ואניני הדעת אמר רב יוסף וכולהו איתנהו בי: **בקוטרא** ובית הכסא דמו. והא דקאמר אפיקו קורקור מהכא משמע דמשום עורבים היה אומר ודאי אם לא היו עורבים היה סובל אף על גב דאנינא דעתיה אי נמי העורבים היו אוכלים הדם ופורחים ומקנחים בפירות: **מרחיקין** השובך מן העיר חמשים אמה. מפני התבואה הנשטחת בגגות העיר כדי לייבש אבל לתבואה שבשדות ליכא למיחש בקרוב לעיר לפי שהשדות רחוקין מן העיר אלף אמה כדתנן (ערכין דף לג:) אין עושין מגרש שדה ולא שדה מגרש: **ולא** יעשה שובך תוך שלו. ברחוק מן העיר בין השדות ואצטריך למיתני תרוייהו דאי תנא רישא להרחיק מן העיר התם דוקא מרחיק מפני שתבואות העיר מגולות הן בחצר הן בגג אבל תבואה הנזרעת בשדה ומכוסה אין צריך להרחיק ואי תנא סיפא משום דבשדות שכיחא תבואה אבל בעיר דלא שכיח כולי האי ה אימא לא: **בית** ארבעת כורין במלא שגר היונה. ור׳ יהודה ורבנן לא פליגי בשגר היונה כמה הוי דמודו רבנן דבית ארבעה כורין הוי שגר היונה אלא רבנן סברי כיון דבחמשים אמה מליא כריסייהו כדאמרינן בגמ׳ תו לא מזקי טפי ור׳ יהודה סבר דכמלא שגר מזקי ו: **אלא** אם כן הרחיק שלשים ריס. היינו ד׳ מיל דהמיל ° ז׳ ריס ומחצה ופעמים שהגמרא נותן שיעור בריסין ופעמים במילין ופעמים בפרסה: **והתניא** בישוב אפילו מאה מיל (ל). תימה דמאי ס״ד דהוי פי׳ ובישוב אי קרי העיר ישוב א״כ אפילו מאה מיל לאו דוקא כמו שמשמע אלא אפילו אלף מיל או יותר א״כ בשום מקום לא יפרוס אפילו במדבר ורחוק לאין סוף מן העיר ואפילו אם נאמר דמאה מיל דוקא מכל מקום היאך יפרש את הברייתא (מ) ז דהכי תניא בתוספתא דמרובה אין פורסין נשבין ליונים אא״כ הרחיק מן הישוב שלשים ריס בד״א במדבר אבל בישוב אפי׳ מאה מיל לא יפרוס כיון דעיר קרי ישוב ואי ס״ד דהכי פירושו בד״א במדבר פי׳ שאין זרעים אבל בישוב פי׳ בישוב זרעים אפילו מאה מיל לא יפרוס אם כן מאי קשיא ליה ואומר ריצב״א דודאי ס״ד דאיירי בישוב זרעים ולהכי פריך ומישט שייטי שלשים ריס ותו לא אפי׳ בישוב זרעים והא מוכח דבישוב זרעים שייטי טובא ואין זה אלא משום אכילה אלמא דלא מליא כריסייהו בחמשים אמה ומשני דלא איירי בישוב זרעים אלא בישוב שובכין וישוב כרמים ח וקרי מדבר היכא דליכא שובכים וכרמים: **יורש** תנינא. וס״ד המקשה דמתני׳ אשמעינן ביורש וה״ה בלוקח ומיהו רב זביד דנקט נמי יורש אמתני׳ דלקמן סמיך אבל מתני׳ דהכא לא שמעינן מינה יורש מדאיצטריך מתני׳ דלקמן: **וצריכי.** וא״ת ביורש נמי ליתני תרתי וי״ל דאשמעינן בלוקח וה״ה ביורש: **אחולי** אחילו גביה. פי׳ ז׳ טובי העיר במעמד אנשי העיר שהרשות בידם כדאמר פרק בתרא דמגילה (דף כו.) וכיון דליכא לכל חד בדרך אלא פורתא מחלי טפי מיחד:

מסורת הש״ס

א) לקמן נ:, ב) [שם], ג) ב״ק פג., ד) [שם עט:], ה) [שם פג.], ו) גיטין נח:, ז) לקמן מא., ח) לקמן ס., ט) בס״א ליתא, י) בס״י בשביל אותו, כ) בס״י אין זה, ל) [נ״ל לאיש חזקה בנכסי אשתו וכ״ה ברא״ש], מ) ס״א דהא קשה רישא לסיפא דרישא קתני ל׳ ריס מן הישוב פורסין ובסיפא קתני אפי׳ מאה מיל לא יפרוס.

עין משפט נר מצוה

סא א ב ג ד מיי׳ פי״א מהל׳ שכנים הל׳ ד׳ ה׳ סמג עשין פב טוש״ע ח״מ סי׳ קנה סעיף לו לט:

סב ה מיי׳ שם הל׳ ה טוש״ע שם סעיף לט:

סג ו ז מיי׳ פ״ו מהל׳ גזילה הל׳ ט סמג עשין עג טוש״ע ח״מ סי׳ קנה סעיף כד:

סד ח ט י כ ל מיי׳ שם הל׳ ח סמג שם טור ח״מ סי׳ עש:

סה מ נ טוש״ע ח״מ סי׳ קנה סעיף כד:

גליון הש״ס

גמרא ומישט שלשים ריס. עי׳ חולין דף קכב ע״ב תוס׳ ד״ה לגבל: **שם יורש תנינא.** עיין גיטין דף נח ע״ב תוס׳ ד״ה כגון: **שם צריכא.** עי׳ בצ״י חו״מ סי׳ תי״ו בשם תשובת הרשב״א ורמב״ן במלחמות פ״ד דב״ב בסוגיא דשטר כים היוצא על היתומים: **תוס׳ ד״ה אלא כו׳ ז׳ ריס ומחצה.** כדאיתא ביומא דף סז ע״א:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ וסלקי ויתבי בתאלי ומפסדי: (ב) שם רבא אמר בישוב שובכין: (ג) שם הרי זו בחזקתה: (ד) שם גבי רה״ר אימור כונס לתוך שלו הוה אי נמי אחולי אחילו בני רה״ר גביה אבל יחיד אימא לא: (ה) שם פיוסיה פייסיה בממוניה אי נמי: (ו) רש״י ד״ה טוענין וכו׳ בית דין ופותחין: (ז) ד״ה לקח חצר ובה זיזין בח״ה דף ס׳ תנן כצ״ל ותיבת במתני׳ נמחק: (ח) ד״ה אימור לתוך שלו: (ט) תוס׳ ד״ה והא כו׳ דהא אין אדם עושה קנין למחלה והכא נמי מיירי שהיו טוענים שהקנה להם והוי חזקה שיש עמה טענה הס״ד: (י) ד״ה אין וכו׳ דאפילו הקנה לו בעדים יכול לחזור: (כ) ד״ה בקוטרא וכו׳ בית הכסא שלהן שהיו למעלה: (ל) ד״ה והתניא בישוב אפי׳ מאה מיל לא יפרוס תימה וכו׳ א״כ אם אפי׳ מאה מיל:

מוסף רש״י

אין חזקה לנזקין. כלומר היכי דמזיק לחבירו אין יכול לטעון לקוחה היא בידי שהרי החזקתי בה ג׳ שנים בתפיסת בורות שיחין ומערות, דכי האי גונא לא הוי אחזקה דמאי טעין אידך משום דלא אחזקת כדמחזקי אינשי לא חששתי למחות (רשב״ם לקמן נ:). **מרחיקין את השובך מן העיר.** שלא יפסידו תבואה ופירות שסביב העיר (ב״ק פג.). **אין פורסין נשבין.** מכמורת (כתובות קג:). פחים, שלא ילכדו בהן יוני בני הישוב (ב״ק עט:). **וכרסייהו בחמשים אמתא מליא.** במה שהן מלקטות ומנקרות בקרקע מלאין בחמשין אמה, הלכך לגבי אכילת תבואת עיר אין לחוש ביותר (ב״ק פג.). **בישוב כרמים.** שהולך מכרם לכרם עד למרחוק (שם). **איבעית אימא דידיה.** שאותן שובכין שלו, ומשום יוני שובכין שלא ילכדו בפחין אין לחוש דשלו הן, אבל יש לחוש ליוני הישוב שבאין דרך השובכין למרחוק (שם). **הבא משום ירושה.** שאומר אכלתיה שני חזקה מכח ירושת אבי שהיה מוחזק בה ביום מותו, **אינו צריך טענה.** לומר היאך בא ליד אביו, דאין אדם בקי בקרקעות אביו היאך באו לידו, ומיהו ראיה בעדים בעי, שראו את אביו מוחזק בה יום אחד (לקמן מא.). **לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות.** הבולטות לרשות הרבים, **הרי זו בחזקתה.** דטענינן ללוקח ואומרים אימור כונס לתוך שלו היה, אבל המוכרו לו שהוציא הזיזין הוא היה צריך להביא עדים שנכנס לתוך שלו או שיטעון שני חזקה החזקתי וכנסתי לתוך שלי, דהויא לה חזקה שיש עמה טענה, אבל לוקח לא צריך למיטען מידי, אלא כך לקחתיה ואין צריך לטעון היאך הוציא המוכר את הזיזין לחוץ לרה״ר, דטוענין ליורש וטוענין ללוקח (לקמן ס.).

מוסף תוספות

א. כגון שלקח אילנות בשדה חבירו. רבנו יונה. ב. וליכא חסרון קרקע. רשב״א. ג. ולא בעינן אלא חזקת סבלנות בלבד. שם. ד. ואין אדם מצוי למכור נזקין כאלו ולצאת מביתו. שם. ה. [ד]מיעוט הוא שיש פירות בגג. ריטב״א. ו. דכרסייהו נמי לא מליא אלא במלא שגר היונה. רשב״א. ז. בלא תירוצא דאביי היכא ניחא ליה רישא דברייתא אסיפא. שם. ח. דכיון שיש להם מקום לנוח בו אזלי טפי. רבנו יונה.

רבינו גרשום

אתו אומני. שהיו מקיזין והיו רגילין אנשים הרוצין להקיז באין שם להקיז ואגב שמתקבצין שם עורבים מחמת הדם עולין ומפסידין פירות האילנות: אפיקו לי קורקור מהכא. כלומר הוציאו עורבים הללו שקורין קורקור ומנקרין באילנות כלומר הוציאו האומנין משם ויכלו העורבין ולא יפסידו האילנות: והא אחזיקו להו. האומנין שרגילין להקיז תחת האילנות: לא איתמר עלה. היכא אמרי׳ אין חזקה לניזקין בקוטרא שאם היה חלון פתוחה לביתו של חבירו והיה עולה עשן ומזיק לו ודאי אין חזקה לניזקין דהאי נזקא גופא מחמת העשן הוא וכן הכי נמי אם היה בית הכסא סמוך לביתו של חבירו והסרחון הולך אין חזקה משום אנינות גופא אבל שאר היזיקות אם החזיק יש חזקה: דמו לי. האי דמא: **פיסקא** מן העיר נ׳ אמה. כדי שלא יאכלו היונים וזרעוני גינת העיר וכן נמי צריך להעמיד בתוך שלו (א) שהיא לו נ׳ אמה לכל רוח שלא יאכלו זרעוני חבירו: כמלא שגר היונה. כמו שיכולה היונה לפרוח בבת אחת: ואם לקחו. שנים מאחד והגיע לחלק אחד מקום השובך ולשני מקום הפנוי ואפי׳ אין בין שובך לגינת זה אלא הרחקת בית רובע הרי הוא השובך בחזקתו [שלא] להרחיק יותר הואיל ומתחלה היה השובך והגינה של א׳: נשבין. מצודות: אלא אם כן הרחיק הנשבין מן הישוב ל׳ ריס. דאתו יוני הישוב ונכנסין לתוך הנשבין ותפיס להו אלמא דשייטי טפי מן נ׳ אמה והיכי קתני רבנן אמה סגי: רב יוסף אמר. הא דתני בישוב אפי׳ ק׳ מיל לא יפרוס (ב) אפי׳ יהא ק׳ מיל לעיר משום דקאזלן יוני של עיר מכרם לכרם ואתו התם. והא דקתני אא״כ הרחיק ל׳ ריס דליכא ישוב כרמים בינתים. ורבא אמר בישוב שובכין דבהני ק׳

רבינו גרשום (המשך)

מיל איכא ישוב שובכין מש״ה לא יפרוס דהא אזלי יוני העיר משובך לשובך כעין שעושין היונים שאלו באין בשביל אלו: ותיפוק ליה משום יוני שובכין גופן. הללו אין פורסין: איבעית אימא. דהנהו שובכין שלהן ומש״ה לא יפרוס משום יוני העיר שבאין דרך שובכין הללו אבל משום יוני שובכין ליכא למיחש הואיל ושלו הן: ואם לקחו. שקנה (חצר מן) השובך אפי׳ בית רובע הרי הוא בחזקתו ולא צריך נ׳ אמה לכל רוח: זאת אומרת. דקתני ה״ז בחזקתו דטוענין ליורש וללוקח שאם אמר אדם לחבירו שדה זו גזלת ממני ג) והלה אמר אני קניתיה ממך ושני חזקה אכלתיה אין זו ראיה אבל אם אמר אבא הניחה לי כלומר יורש הבא מחמת ירושה א״צ טענה שכשאמר אבא הניחה לי א״צ לו יותר לטעון שלא יכול הלה לחזור ולומר לו הראני שטר מכירה שקנאה אביך ודאי א״צ לטעון לו יותר דב״ד טוענין בשבילו ויאמרו שמא אבד שטרו ואי אתה יכול להוציאה מתחת ידו וכן ה״נ לוקח שאם אמר ד) לקחתיה וכבר החזקתי בה שני חזקה אם טוען הלה ואמר הראה השטר א״צ ללוקח לטעון יותר שב״ד טוענין בשבילו שמא אבד השטר הכי נמי בשחלקו הרי הוא בחזקתו וא״צ להרחיק יותר: הא נמי תנינא. באידך פירקין בחזקת הבתים אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרה״ר לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי הן בחזקתן: משום דכונס בתוך שלו היה אי נמי אחולי אחיל גביה בני רה״ר. אבל גבי שובך לא אמרינן הרי הוא בחזקתו משום דיחיד לא מחיל ליה שיכנסו יונים לתוך שדה שלו ולא אמרי׳ (דלא) הרי הוא בחזקתו קמ״ל דאפ״ה הרי הוא בחזקתו: אבל רבים מאן פייס ומאן שביק. דלא מצי למיתן ממון לכל העולם צריכא דאפי׳ הכא הרי הוא בחזקתו: אין חזקה לניזקין. ואמאי הרי הוא בחזקתו הא מזיק לשדות דאחריני: רב מרי אמר. היכא אמרי׳ אין חזקה בקוטרא כדפרישית לעיל אבל בשאר מילי יש חזקה:

א) נ״ל אם יש לו נ׳ אמה וכו׳. ב) נ״ל לא יפרוס מיירי דבהני ק׳ מיל איכא ישוב כרמים משום דקאזלן וכו׳. ג) נראה דט״ס נפל בכאן ונ״ל והלא אמר שלא אמרת לי דבר ושני חזקה אכלתיה וכו׳. ד) נראה דנ״ל שאם אמר לקחתיה מפלוני וכבר החזקתי בה.